

**Als de rook om je hoofd
is verdwenen**

Familiale bemiddeling

Frank Van Oyen
januari 2012

Inhoudstafel

Voorwoord	3
Wat is bemiddeling ?	4
Conflicten	5
Bemiddelbaar maken	7
Kinderen en echtscheiding	9
Maatschappij : van consensus- naar dissensus-samenleving en van assensus- naar bemiddelingsamenleving	11
De lege ferenda	14
Interdisciplinaire samenwerking	17
Nawoord	18
Bijlage	19
Literatuurlijst	21

Voorwoord

Het overkomt je. Het overvalt je. Het gaat je leven beheersen.

De droom die bij het ja-woord de rest van je leven zou bepalen, wordt aan diggelen geslagen.

Vele ruzies gingen eraan vooraf. Vertrouwen werd geschonden.

De geliefde wordt gehaat.

En toch moet je verder.

Eventueel moeten ook je kinderen verder.

Als een echtscheiding het vechten niet doet stoppen, waarom dan scheiden?

Hieraan helpen is een vak. Het heet bemiddeling of mediation.

Wat is bemiddeling ?

Velen hebben al een poging ondernomen om bemiddeling te definiëren. Er bestaan ook verschillende stromingen binnen de bemiddelingswereld die elk vanuit hun eigen invalshoek bemiddeling of mediation gaan omschrijven.

In de context van dit werk wil ik enkel wijzen op het bestaan van de problem-solving, de transformatieve, de narratieve en de ternaire bemiddeling. Geïnteresseerde lezers zullen in de literatuurlijst achteraan dit werk voldoende verwijzingen vinden om zich in deze stromingen wegwijs te maken.

Zelf ben ik opgeleid in de “ontwikkelingsgerichte bemiddelingsfilosofie” van Mediv, of het Mediation Instituut Vlaanderen (www.mediv.be).

In deze filosofie gelooft de bemiddelaar in de wezenlijk goede kern van de mens. Ontwikkelen is het ontdoen van de wikkels die deze kern soms verstoppert. De mens heeft de mogelijkheid om te groeien, te leren, zich te ontwikkelen tot meer volwassenheid, volmaaktheid en bewustzijn.

De bemiddelaar wordt in zijn opleiding aangespoord om deze ontwikkeling eerst bij zichzelf aan te vangen. Aan hem of haar worden methodes aangereikt om via zelfkennis tot zelfontwikkeling te komen, of althans tot een poging daartoe (ontwikkeling is immers nooit af).

Zijn ontwikkelingsgerichte bemiddelaars een bende naïeve wereldverbeteraars ? Als naïef blind betekent, zijn we dat niet. Wat we wel weten is dat mensen die in een echtscheidingsconflict verzeild zijn geraakt (of in om het even welk ander ernstig conflict), niet op hun best zijn. We weten ook dat het niet abnormaal is dat mensen in conflict niet op hun best zijn. En we weten ook dat mensen in conflict doorgaans opgelucht zijn te vernemen dat het niet abnormaal is dat zij niet op hun best zijn. Tenslotte weten we ook dat mensen er “deugd” aan beleven als ze geholpen worden het beste in zich naar boven te halen.

Vaag en dromerig ? Lees verder.

Conflicten

“It is easy for parties to rationalize aggression or inaction by demonizing their opponents, to cast themselves as innocent victims acting on principle, and to mistake simple differences for baseness or evil. Most conflicts are petty, personal, and filled with miscommunications, misunderstandings, and missed opportunities for dialogue between well-meaning individuals who are rarely as horrible as they are made out to be. By demonizing others, they compromise their own humanity and capacity for understanding.”

(Kenneth Cloke, Mediating Dangerously, The Frontiers of Conflict Resolution, 2001, p.21)

Conflicten, van kindsbeen af tot in het volwassen leven maken we ze mee : een ruzie om een bal als kleuter, een gevecht tussen ouders en puberende kinderen om een weeral niet opgeruimde kamer, burens die elkaar het leven zuur maken omwille van een overhangende tak,...

Vele conflicten raken gelukkig tijdig opgelost, maar alle conflicten beginnen met een lichte wrijving of ongemak, ook de schijnbaar hopeloos geëscaleerde conflicten.

In het kader van een klassieke echtscheidingsprocedure waarbij twee echtgenoten elk afzonderlijk bij een advocaat te rade gaan, doet elke partij zijn of haar eigen verhaal aan zijn of haar raadsman. Deze laatste formuleert dat standpunt. Het conflict wordt tussen partijen gepolariseerd en een derde, de rechter, wordt belast met de oplossing.

Ik beseft ten volle dat ik hier één en ander zwart-wit voorstel, doch dit lijkt noodzakelijk om het onderscheid, het verschillend vertrekpunt tussen de advocaat en de bemiddelaar duidelijk te maken.

De advocaat zal dus in principe het standpunt van één partij verwoorden en proberen het juiste van dat standpunt aan te tonen. Ook de advocaat aan de overzijde zal dat doen en dat is ook hun taak.

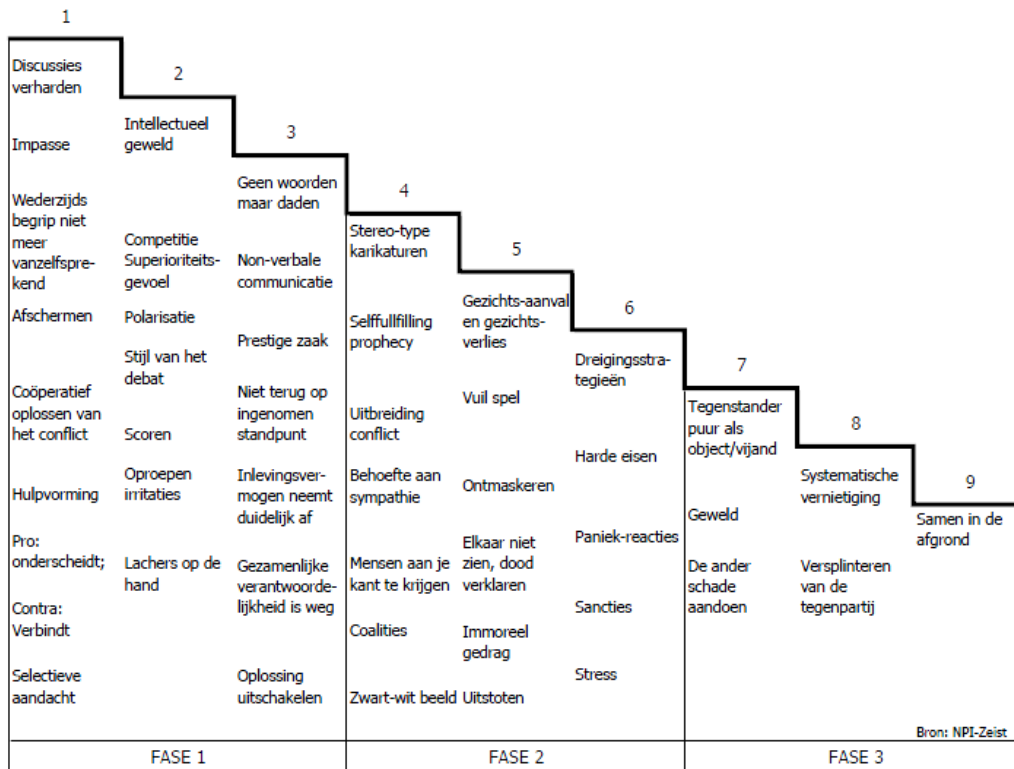
De bemiddelaar hoort beide partijen. Hij zal partijen helpen om te zoeken wat werkelijk belangrijk voor hen is. Hij zal een diagnose stellen van het stadium waarin het conflict is verzeild en met partijen op zoek gaan hoe hun conflict kan worden gestabiliseerd en vervolgens gedeëscaleerd.

De bemiddelaar zal zijn theoretische en praktische kennis over conflictenleer toepassen.

Er bestaan vele conflicttheorieën. Een begrip in welke fase van escalatie een conflict zich bevindt, op welke wijze verdere escalatie kan worden vermeden

en hoe met een afbouw van de escalatie kan worden begonnen, is primordiaal voor de bemiddelaar.

Zo bijv. onderscheidt Friedrich Glasl negen escalatiestadia :

Het is in dit werk "not the place, nor the time" om een cursus "conflictkunde" te geven. Ik wil enkel weergeven dat de bemiddelaar deze materie beheerst.

Enkele vragen om over na te denken :

Heb ik een conflict of heeft het conflict mij ?

Waarom zijn we bang voor conflicten ? Conflicten zijn immers inherent aan het leven zelf.

Kunnen conflicten gezien worden als leermomenten ?

Is groei niet vaak te danken aan een conflict ?

Haten wij de persoon waarmee we een conflict hebben ? Of kunnen we het conflict losmaken van de persoon ?

Wat is het onderscheid tussen het objectieve meningsverschil en de beleving van de strijdende partijen ? Hoe kan je partijen helpen dat onderscheid te maken ?

Bemiddelbaar maken

Partijen gaan gebukt onder haat en wrok. Het vertrouwen is beschaamd. Wantrouwen geeft voeding aan meer wantrouwen.

Die twee mensen moeten samen aan de slag. Die twee mensen moeten elkaars vertrouwen weer verdienen.

Een bemiddeling loopt over **drie fases**, in verschillende gesprekken.

In een **eerste fase, de voorbereidende fase**, zal de bemiddelaar partijen vragen hun eigen standpunt en hun eigen oplossing aan de bemiddelaar toe te lichten. Hij zal partijen vragen naar hun argumenten voor hun standpunt. Hij zal partijen aanmoedigen niet op elkaars argumenten in te gaan, doch louter hun eigen standpunt, hun eigen oplossing en hun eigen argumenten naar voor te brengen.

Partijen zullen dan met de bemiddelaar op zoek gaan naar een gemeenschappelijke probleemformulering, terwijl de bemiddelaar vervolgens de bereidheid van partijen zal onderzoeken om hun probleem op te lossen.

Tenslotte dienen partijen na te gaan of zij bereid zijn een poging te ondernemen hun probleem op te lossen via bemiddeling en samen met deze bemiddelaar.

De **tweede fase** is de **fase van het middelen**, van de exploratie, van het gesprek. De bemiddelaar probeert partijen opnieuw met elkaar te laten spreken. Hij gebruikt hiervoor verschillende technieken.

Ivan Boszormenyi-Nagy ontwikkelde een preventieve en herstellende manier van interveniëren in gezinsrelaties. Loyauteit, rechtvaardigheid en betrouwbaarheid staan voor hem centraal in de dynamiek van menselijke relaties. Nagy baseert zich hiervoor op de theorie van Martin Buber die aangaf dat een echt betrouwbare relatie van de partners vraagt dat zij rekening houden met de geldigheid van zowel elkaars belangen, rechten en behoeften als die van zichzelf. Belangentegenstellingen tussen partners zijn onvermijdelijk. De complexiteiten van de relationele werkelijkheid kunnen het beste worden ingeschat door middel van 4 dimensies : 1. de feiten ; 2. de psychologie ; 3. de interacties en 4. de relationele ethiek. Op die basis fundeerde Nagy zijn "contextuele therapie". Hoewel ontwikkelingsgerichte bemiddelaars geen therapeuten zijn, hanteren zij hetzelfde begrippenkader en dezelfde werkwijze. Ruimte maken voor de behoeften van anderen en tegelijkertijd gehoor geven aan eigen behoeften zijn de eerste aanwijzingen voor constructieve gerechtigheid en volwassenheid. Omgekeerd geldt dat een voortdurend onvermogen om te luisteren naar de behoeften van anderen kenmerkend is voor psychologische onvolwassenheid zowel als voor destructief gerechtigde aanspraak.

De bemiddelaar is rechter noch scheidsrechter maar hij kiest ervoor zijn eigen voorwaarden voor dialoog vast te houden. Hij zal dit doen door het installeren van zijn "meerzijdige partijdigheid" en door partijen uit te nodigen zich zelf eveneens "meerzijdig partijdig" op te stellen.

Naast de "Contextuele Therapie" van Ivan Boszormenyi-Nagy gebruikt de bemiddelaar ook de "Harvard Onderhandelingsmethode" (Harvard Program on Negotiation). Deze methode van het "principiële onderhandelen" houdt in dat partijen zoeken naar mogelijke gezamenlijke belangen en dat, als de belangen tegenstrijdig zijn, partijen met de bemiddelaar zoeken naar een resultaat dat gebaseerd is op redelijke normen die onafhankelijk zijn van de wil van partijen.

Deze en andere technieken heeft de bemiddelaar onder de knie gekregen gedurende zijn doorgedreven opleiding.

De **derde fase** van de bemiddeling tenslotte is de **fase van het resultaat**. De bemiddelaar zal partijen geholpen hebben om, vanuit gesprek, opnieuw een vorm van wederzijds respect op te bouwen, zodat partijen zelf tot een oplossing voor hun conflict kunnen komen. Toegepast op de familiale bemiddeling en de echtscheidingsproblematiek in het bijzonder, zullen partijen bij een geslaagde bemiddeling in staat zijn om hun toekomstige relatie te omschrijven. Een oplossing die door partijen zelf werd bewerkstelligd zal in grotere mate door partijen worden gedragen en zal tot minder toekomstige moeilijkheden aanleiding geven.

Kinderen en echtscheiding

Een bemiddelaar is niet voor en niet tegen het in stand houden van een huwelijk. Een bemiddelaar is niet voor en niet tegen een echtscheiding. Er zijn nu eenmaal omstandigheden die ervoor zorgen dat twee partners beter uiteen gaan. Een partnerschap kan ontbonden worden, ouderschap evenwel niet.

Hoger heb ik de fundamentele houding van meerzijdige partijdigheid van de bemiddelaar aangekaart. Deze houding heeft één uitzondering : de bemiddelaar zal steeds eenzijdig partijdig zijn voor de kinderen waar het hun belangen betreft. Je kan ex-partner zijn, je kan geen ex-ouder worden.

Op het feitelijke niveau is een echtscheiding de keuze van de ouders, een keuze waarin de kinderen mee moeten.

Op het psychologische niveau zorgt de scheiding bij de kinderen voor een verlieservaring en voor diverse, verwarrende en tegenstrijdige emoties.

Op het domein van de interactie valt een gezinssysteem uit elkaar ; kinderen gaan dit uiteenvallen tegenwerken.

In de relationeel ethische dimensie is er een vertrouwensbreuk tussen het kind en zijn ouders. De loyaliteit van een kind ten opzichte van zijn ouders is een alles overheersende basisloyaliteit. Het vertrouwen dat een kind in zijn beide ouders kan stellen is het fundament van het latere vertrouwen van dat kind als volwassene in zijn relaties. De bereidheid van de volwassene om te beantwoorden aan de vertrouwenszoekende houding van het kleine kind door de eenvoudige handeling van het zorgen voor een hongerige, natte en geïrriteerde baby lijkt vanzelfsprekend. Datzelfde kind helpen in zijn relatie

met de andere ouder die tevens de diep gehate ex-echtgenoot is, is vaak minder vanzelfsprekend. Beide zijn nochtans even belangrijk.

Is een echtscheiding dan een drama voor de kinderen ? Neen. Een slecht huwelijk is evenwel net als een slechte echtscheiding wèl een drama voor de kinderen : ouders moeten hun kinderen onvoorwaardelijke kunnen liefhebben en kinderen moeten hun ouders onvoorwaardelijk kunnen liefhebben.

De ouder die meehelpt aan een betere relatie tussen zijn of haar kind en de andere ouder verkrijgt daarenboven in de relationeel ethische dimensie verdiende gerechtigde aanspraak die uiteindelijk niet alleen het belang van het kind, maar ook zijn of haar eigen belang ten goede komt.

Eenvoudiger uitgedrukt : de ouder die consequent het belang van zijn of haar kind bij het houden van een goede band met de andere ouder, inziet en vooropstelt, zal door dit besef en door dit goede te doen, ook zijn of haar eigen balans terug vinden.

Tussen partners in en na echtscheiding ontstaat een kloof. Kinderen dreigen in deze kloof te vallen. Over die kloof kan evenwel een brug gebouwd worden : de ouderschapsbrug, waarop de kinderen veilig kunnen dansen.

Daarenboven draagt het kind hoe dan ook een stuk van elk van zijn beide ouders in zich. Een kind dat gedwongen wordt een ouder te verraden om de genegenheid en de zorg van de andere ouder te kunnen behouden, wordt ook gedwongen een stuk van zichzelf te verraden.

Deze handelwijze zorgt voor een gespleten loyaliteit in het kind zelf met ernstige gevolgen voor het psychisch welzijn van de latere volwassene.

Verstoring van de omgang met één van de ouders na echtscheiding bestaat in vele gradaties. In zijn ergste vorm leidt dit tot het ouderverstotingssyndroom of "parental alienation syndrome" zoals dit geformuleerd werd door prof. Richard Gardner.

De bemiddelaar zal regelmatig het onderscheid tussen het ex-partnerschap en het blijvend ouderschap benadrukken.

Dit zal zowel voor de kinderen als voor de ouders de basis vormen van een later leven in balans.

Maatschappij : van consensus- naar dissensus-samenleving en van assensus- naar bemiddelings-samenleving

De aandacht voor de rede, de wetenschap, de secularisering, de opkomende industrialisering, ... hebben geleid tot de ontwikkeling van Europa zoals we het in de voorbije 200 jaar hebben gekend : het Europa van de moderniteit.

Het model van democratie met scheiding der machten vormde de grondstructuur van de Europese staten op het politiek vlak. De scheiding van Staat en Kerk (die tot voor kort een zeer grote invloed op het doen en laten van de burger bleef behouden) op religieus vlak en het kapitalisme op economisch vlak vervolledigden deze basisstructuur.

De burger werd opgenomen in een hem dragende en begrenzende samenleving, die hem het leven voorschreef van de wieg tot het graf en hem daartoe disciplineerde.

We spreken van een **consensus**-samenleving die voortduurde tot eind de jaren 60 van de vorige eeuw.

In de jaren 70 werden fronten gevormd tussen twee "consensus groepen" : tussen politiek links of politiek rechts, progressief of conservatief, socialistische of liberale verdeling van geld, eigendommen en productiemiddelen. We belandden in een **dissensus**-samenleving.

Anders dan velen hadden gedroomd en zonder het belang van deze periode te onderschatten, heeft deze samenleving zich thans, in de winter van de moderniteit, een weg gezocht in de richting van een **assensus**-samenleving. Niet langer staat eensgezindheid (consensus) of conflict tussen twee uitgesproken machtsblokken (dissensus) centraal, maar wordt de samenleving gekenmerkt door een veelheid van naast elkaar bestaande opvattingen en meningen : er zijn haast evenveel opvattingen en gedachten als er individuen zijn.

Bekijk het politieke landschap : de keuze tussen liberaal, socialistisch of centrum is geëvolueerd naar de keuze tussen een veelheid van partijen en partijtjes waar nochtans het onderscheid in ideologieën steeds kleiner wordt.

Daarbij verliezen de bindende structuren van de natiestaten stilaan hun kracht door processen van globalisering enerzijds en localisering anderzijds.

De huidige periode van post-moderniteit is een periode van ononderbroken, steeds sneller opvolgende veranderingen en hervormingen, gekenmerkt door grote onrust en destabilisering, een onduidelijk toekomstperspectief en onvoorspelbaarheid op sociaal, economisch, politiek en ecologisch vlak.

In deze context, met crisissen als rode draad en de toekomst als dreiging, moet het individu zich staande houden.

Angst leidt nu tot een veiligheidssamenleving : het preventie- en risicodiscours beheerst de politiek, de media en de publieke opinie.

Het is in dit klimaat dat aan de einder een nieuwe dageraad gloort en die reeds – schoorvoetend – het einde van de desintegratie van de samenleving aankondigt : en dat is de **bemiddelingssamenleving**.

Het tanend geloof in de grote maatschappelijke structuren zorgde en zorgt nog voor een groeiend wantrouwen tussen individuen. De tegenbeweging is echter ingezet : groeiende inmenging van de burger in het beleid enerzijds (groeiend succes van infovergaderingen en inspraakvergaderingen op lokaal politiek vlak ; zeer recent het G1000-initiatief van David Van Reybrouck) en onderhandeling op alle maatschappelijke domeinen en tussen individuen onderling anderzijds.

Dit laatste uit zich in de opkomst van de bemiddeling op diverse vlakken : dader-slachtoffer, familie, milieu, arbeid, intercultureel, school, internationaal, buurt, ...

Prof. dr. Peter Adriaenssens stelde recentelijk in Reyers Laat dat de volwassenen moeten ophouden met het geven van negatieve boodschappen aan de jeugd, met het voorhouden van een zwarte toekomst op economisch, politiek, ecologisch en relationeel vlak. Dat is inderdaad dringend noodzakelijk willen we niet in een self-fulfilling-prophecy terechtkomen.

Alicja Gescinska houdt een pleidooi voor de positieve vrijheid :

"Negatieve vrijheid bestaat uit de afwezigheid van externe inmenging en beperkingen. Hoe minder van die inmenging en beperkingen, hoe vrijer een mens is. Zulk een opvatting over vrijheid is de meest gangbare en alledaagse. Het gaat om het idee dat vrijheid gelijk staat aan met rust gelaten worden, dat niemand je zegt wat je zou moeten doen en niemand je ergens toe verplicht.

Positieve vrijheid daarentegen bestaat uit de aanwezigheid van een concreet vermogen om datgene na te streven wat goed is. Zij vloeit voort uit de wens van het individu om zijn eigen meester te zijn, en een meester is uiteraard iemand die iets meesterlijk kan. Een meesterlijk leven is een zinvol, goed en gelukkig leven. Daar is de positieve vrijheid om bekommerd : de zelfverwerkelijking van de mens. De mens probeert zijn eigen leven in handen te nemen en wordt steeds vrijer naarmate hij beter in staat is om zichzelf te ontplooien en daarin zijn geluk te vinden.

Negatieve vrijheid draait enkel om het domein waarbinnen men vrij is van externe factoren. Of er op dat domein meesterlijk geleefd of geknoeid wordt, is minder relevant. Positieve vrijheid daarentegen draait om de beheerder van het domein waarop geleefd wordt, want die beheerder zou in staat moeten zijn om er een goed en zinvol leven te leiden opdat hij waarlijk vrij zou kunnen zijn.

(...)

We maken de sprong van een 'verzet tegen' naar een 'streven naar', van externe vrijheidsfactoren naar interne vrijheidsvermogens.

(...)

Echt vrij is bijgevolg slechts diegene die over het vermogen beschikt om die keuzes te maken die overeenstemmen met zijn morele wezen, zodat hij in zijn eigen handelen universele, menselijke waarden verwerkelijkt. Een meester.

(...)

Ware vrijheid is positieve vrijheid. De ware vrijheid ligt niet in de lege ruimte waarin men met rust gelaten wordt, maar in de uitoefening van de vrijheid zelf. 'Exercise' in plaats van 'opportunity'.

(...)

De vrijheid is geen formele, statische gegevenheid. Om de vruchten van de vrijheid te plukken, hebben we een concreet handelingsvermogen en een concreet handelen nodig. Vrij zijn vergt een strijd om echt vrij te zijn. Een doen, een creëren, een realiseren, een verwerkelijken, een actualiseren van de vrijheid. Kortom, de vrijheid moet veroverd worden. Men is niet vrij. Men wordt vrij."

(Alicja Gescinska, De verovering van de vrijheid, Van luie mensen, de dingen die voorbij gaan, Lemniscaat, 2011, p. 104-108)

Zelf ben ik een "believer". Ik geloof in de kracht van de mens. Ik geloof dat de mens zal slagen in nieuwe vormen van samenleving zowel op macro- als micro-niveau. Ik geloof dat na de winter een nieuwe lente komt.

En waar gaat ontwikkelingsgericht bemiddelen anders over ?

De lege ferenda

(over wetten die gemaakt moeten worden)

De wet van 5 april 2011 bepaalt in haar artikel 2 omtrent een vordering tot echtscheiding :

Art. 2. In artikel 1254 van het Gerechtelijk Wetboek, vervangen bij de wet van 27 april 2007 en gewijzigd bij de wet van 2 juni 2010, wordt een § 4/1 ingevoegd luidende :

« § 4/1. Zodra de eerste vordering is ingesteld, licht de griffier de partijen in over de mogelijkheid tot bemiddeling door hen onverwijld de tekst van de artikelen 1730 tot 1737 te sturen samen met een door de Minister bevoegd voor Justitie opgestelde informatiebrochure over bemiddeling, alsook de lijst van de erkende bemiddelaars die zijn gespecialiseerd in familiezaken en zijn gevestigd in het betrokken gerechtelijk arrondissement. »

Dit artikel trad in werking op 1 december 2011.

De bedoelde artikelen 1730 tot 1737 Ger. W., ingevoegd bij Wet van 21 februari 2005, worden hierna als bijlage gevoegd. Zij vormen het wettelijk kader van de vrijwillige en de gerechtelijke bemiddeling in ons land.

Sedert 1 december 2011 zal elke partij die in een echtscheidingsprocedure wordt betrokken van de griffier volgende documentatie ontvangen :

- de tekst van het wettelijk kader rond bemiddeling
- een informatiebrochure over bemiddeling
- een lijst van de erkende bemiddelaars in familiezaken in het arrondissement

Dit is een stap in de goede richting.

Een volgende stap staat er thans snel aan te komen : de oprichting van de familierechtbank.

Als men enkele jaren geleden betrokken was in een verkeersongeval en de politie kwam vaststellingen doen, dan was de Politierechtbank bevoegd. Had één van de partijen daarenboven lichamelijke verwondingen opgelopen dan was dat een Correctionele Kamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg. Waren er geen vaststellingen gebeurd door de politie, doch enkel een ongevalsangifte tussen partijen, dan was, zo de schade de 75.000,- fr. niet te boven ging, de Vrederechter bevoegd. Indien de schade hoger opliep, diende men zich te wenden tot een Burgerlijke Kamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg, tenzij partijen handelaars waren, dan mocht de Rechtbank van Koophandel zich over de verkeersproblematiek buigen.

Hogere beroepen konden dan ...

We schrijven 1 januari 1995 (inwerkingtreding van de toepasselijke artikelen van de Wet van 11 juli 1994) toen de eenvoudige regel "Verkeer ? Dat is Politierechtbank !" toepasselijk werd. Amper 65 jaar na de commercialisatie van de "automobiel" was de wetgever reeds tot de vaststelling gekomen dat de organisatie van het gerechtelijk gebeuren rond het verkeer beter kon.

Bij de aanvang van de 21^e eeuw, nu ja aanvang, zal men maar met een moeilijke gezinssituatie te maken hebben. Dringende en voorlopige maatregelen bij de Voorzitter van

de Rechtbank van Eerste Aanleg tussen twee dringende aanstellingen van een deskundige in een bouwzaak ; bevoegdheid van de Vrederechter, bevoegdheid van de Jeugdrechter, bevoegdheid van de Rechtbank van Eerste Aanleg.

Het was onbegonnen werk voor een rechter in de Rechtbank van Koophandel om tussen twee vennootschapsdossiers door nog zijn kennis van het verkeersrecht op te frissen om een betwisting omtrent de fout van de beenhouwer die toevallig de camionette van de melkman had aangereden, te beslechten.

Kon een gezinsproblematiek dan tot de bevoegdheid van zoveel verschillende rechters blijven behoren ?

Allicht zal door weinigen tegengesproken worden dat familieproblematiek voldoende specifiek is om in één afdeling van de rechtbank te worden ondergebracht en deze komt er aan.

Welke magistraten zullen deel uitmaken van de Familierechtbank ?

Van belang zal zijn welke vereisten aan magistraten zullen opgelegd worden om in deze familierechtbank te zetelen. Familierecht is immers meer dan recht alleen. Het zich eigen maken van de ontwikkelingsgerichte bemiddelingsfilosofie lijkt mij een basisvereiste om als rechter in de familierechtbank te kunnen zetelen.

Een verplichte bemiddelingssessie ?

Ook het invoeren van een verplichte bemiddelingssessie zou m.i. veel meer bijdragen tot het vermijden van de aloude vechtscheidingen dan de thans ingevoerde informatieplicht van de griffier.

Ofschoon de media stilaan de nodige aandacht besteden aan bemiddeling, is deze wijze van conflictbeheersing en -oplossing nog steeds onvoldoende gekend bij het brede publiek en bij de advocatuur.

Waar het verplicht stellen van bemiddeling eigenlijk haaks staat op het principe van de vrijwilligheid van bemiddeling, kan m.i. het verplicht stellen van één bemiddelingssessie er voor zorgen dat partijen het nut van bemiddeling voor hun persoonlijk welzijn beter gaan inzien. Eén gesprek kan meer doen dan duizend folders.

Welke advocaten ?

Het principe van huisartsen en specialisten is reeds vele tientallen jaren ingeburgerd. De huisarts kan helpen bij de meeste kwalen. Specialisten zijn nodig bij meer specifieke kwalen.

Ook in de advocatuur komt dit meer en meer in voege. De advocaat-generalist raakt evenwel op de achtergrond, terwijl het mijn overtuiging is dat deze laag-drempelige rechtshulp noodzakelijk blijft. Bij bijvoorbeeld een technisch moeilijk fiscaal geschil, zal de advocaat-generalist doorverwijzen naar gespecialiseerde rechtshulp.

Bij veel advocaten leeft evenwel nog steeds de idee dat familierecht geen gespecialiseerde rechtshulp zou uitmaken. En inderdaad is het zo dat familierecht juridisch niet de meest ingewikkelde materie uitmaakt.

Maar mag van een advocaat die mensen bijstaat in één van de moeilijkste emotionele, economische en juridische periodes uit hun leven niet meer verwacht worden dan alleen maar juridische hulp ? Is het polariseren van standpunten in een echtscheidingsprocedure nog van deze tijd ? Is een vechtscheiding nog van deze tijd (als ze al ooit van enige tijd geweest is) ?

De meeste advocaten hebben goede en de juiste bedoelingen bij het bijstaan van hun cliënten. Maar mogen geen bijscholingsnormen gesteld worden aan advocaten die zich aan familierecht wijden ? Is een doorgedreven kennis van de bemiddelingsfilosofie geen absoluut vereiste om zich aan deze tak van het recht te gewagen ?

Interdisciplinaire samenwerking

Hoger stelde ik reeds dat een bemiddelaar geen therapeut is.

De bemiddelaar heeft veelal vanuit zijn professionele achtergrond het vak van bemiddelen supplementair aangeleerd.

Hij kan een jurist zijn, een psycholoog, een socioloog, ...

De bemiddelaar zal evenwel, over deze beroepscategorieën heen, over een ernstig uitgebouwd netwerk beschikken.

Bij ernstige psychologische moeilijkheden zal de bemiddelaar-jurist kunnen terugvallen op zijn netwerk om partijen psychologische begeleiding aan te bieden ; bij de juridische vertaling van een overeenkomst tussen partijen zal de bemiddelaar-psycholoog of de bemiddelaar-socioloog de correcte juridische weergave laten controleren door een jurist ; bij moeilijke fiscale aspecten rond echtscheiding zullen partijen uitgenodigd worden een accountant te raadplegen.

Het uitbouwen van dergelijk netwerk van interdisciplinaire samenwerking door de bemiddelaar is voor partijen een zegen.

Nawoord

Bemiddeling is een jong vak.

Het stelt zich tot doel een conflictmodel om te vormen tot een overlegmodel.

De bemiddelaar is ervan overtuigd dat mensen de kracht bezitten om zichzelf te overstijgen en zelf hun problemen kunnen oplossen.

Hij is er verder van overtuigd dat mensen zelf veel beter in staat zijn om de verdere richting van hun leven te bepalen en om de verdere richting van het leven van hun kinderen te bepalen, dan dat een derde persoon hiertoe in staat is.

Wringt het niet als wij opdracht geven aan een derde die wij niet kennen en die ons, noch onze kinderen kent, om een oplossing te bedenken die ons verder leven zal bepalen ? Is het nochtans niet dat wat wij aan een echtscheidingsrechter vragen ?

Soms is er wat hulp nodig om mensen de juiste beslissingen zelf te laten nemen.

En die hulp wil de bemiddelaar U bieden.

Bijlage

art. 1730 tot 1737 Ger. W., ingevoegd bij Wet van 21 februari 2005

HOOFDSTUK II. - De vrijwillige bemiddeling.

Art. 1730. 1. Elke partij mag, onverminderd elke gerechtelijke of arbitrale procedure, voor, tijdens of na een rechtspleging aan de andere partijen voorstellen om een beroep te doen op de bemiddelingsprocedure. De partijen wijzen in onderlinge overeenstemming de bemiddelaar aan of belasten een derde met die aanwijzing.

2. Zo het voorstel bij aangetekende brief wordt verzonden en een aanspraak bevat op een recht, wordt het gelijkgesteld met de ingebrekestelling bedoeld in artikel 1153 van het Burgerlijk Wetboek.

3. In dezelfde omstandigheden schorst het voorstel gedurende een maand de verjaring van de aan dat recht verbonden vordering.

Art. 1731. 1. De partijen bepalen onderling, in samenspraak met de bemiddelaar, de nadere regels van het verloop van de bemiddeling, alsmede de duur ervan. Die overeenkomst wordt schriftelijk vastgelegd in een bemiddelingsprotocol dat wordt ondertekend door de partijen en de bemiddelaar. De bemiddelingskosten en erelonen komen gelijkelijk ten laste van de partijen, tenzij die er anders over beslissen.

2. Het bemiddelingsprotocol bevat :

- 1 de naam en de woonplaats van de partijen en hun raadslieden;
- 2 de naam, de hoedanigheid en het adres van de bemiddelaar, en in voorkomend geval de vermelding dat de bemiddelaar erkend is door de in artikel 1727 bedoelde commissie;
- 3 de herinnering aan het principe dat bemiddeling op vrijwillige basis geschiedt;
- 4 een beknopt overzicht van het geschil;
- 5 de herinnering aan het principe van vertrouwelijkheid van de mededelingen die tijdens de bemiddeling worden uitgewisseld;
- 6 de wijze waarop het ereloon van de bemiddelaar, het tarief ervan, alsook de betalingsvoorwaarden worden bepaald;
- 7 de datum;
- 8 de ondertekening door de partijen en de bemiddelaar.

3. De ondertekening van het protocol schorst de verjaringstermijn voor de duur van de bemiddeling.

4. Behoudens uitdrukkelijk akkoord van de partijen, eindigt de schorsing van de verjaringstermijn één maand na kennisgeving door een van de partijen, of door de bemiddelaar aan de andere partij of partijen, van hun wil om een einde te maken aan de bemiddeling. Deze kennisgeving gebeurt bij aangetekende brief.

Art. 1732. Wanneer de partijen tot een bemiddelingsakkoord komen, wordt dat in een gedateerd en door hen en de bemiddelaar ondertekend geschrift vastgelegd. In voorkomend geval wordt melding gemaakt van de erkenning van de bemiddelaar.

Die akte bevat de precieze verbintenissen van elk van de partijen.

Art. 1733. In geval van akkoord en indien de bemiddelaar die de bemiddeling leidde erkend is door de commissie bedoeld in artikel 1727, kunnen de partijen of één van hen het bemiddelingsakkoord dat tot stand kwam overeenkomstig de artikelen 1731 en 1732 ter homologatie voorleggen aan de bevoegde rechter. Dit gebeurt overeenkomstig de artikelen 1025 tot 1034. Het verzoek kan echter ondertekend worden door de partijen zelf, indien het uitgaat van alle bij de bemiddeling betrokken partijen. Het bemiddelingsprotocol wordt bij het verzoek gevoegd.

De rechter kan de homologatie van het akkoord alleen weigeren indien het strijdig is met de openbare orde of indien het akkoord dat werd bereikt na een bemiddeling in familiezaken strijdig is met de belangen van de minderjarige kinderen.

De homologatiebeschikking heeft de gevolgen van een vonnis, in de zin van artikel 1043.

HOOFDSTUK III. - De gerechtelijke bemiddeling.

Art. 1734. 1. In elke stand van het geding, alsook in kort geding, behalve voor het Hof van Cassatie en voor de arrondissementsrechtbank, kan de reeds geadieerde rechter, op gezamenlijk verzoek van de partijen, of op eigen initiatief maar met instemming van de partijen, een bemiddeling bevelen, zolang de zaak niet in beraad is genomen. De partijen komen overeen over de naam van de bemiddelaar, die moet erkend zijn door de in artikel 1727 bedoelde commissie.

In afwijking van het vorige lid, kunnen de partijen gemeenschappelijk en op gemotiveerde wijze aan de rechter vragen dat hij een niet-erkende bemiddelaar aanwijst. Tenzij de bemiddelaar die de partijen voorstellen klaarblijkelijk niet voldoet aan de voorwaarden bedoeld in artikel 1726, wiligt de rechter dit verzoek in, indien de partijen aantonen dat geen enkele erkende bemiddelaar beschikbaar is die over de vereiste bekwaamheden beschikt voor die bemiddeling.

2. De beslissing die een bemiddeling beveelt, vermeldt uitdrukkelijk het akkoord van de partijen, de naam, de hoedanigheid en het adres van de bemiddelaar, legt de aanvankelijke duur vast van zijn opdracht, zonder dat die drie maanden kan overschrijden en vermeldt de datum waarop de zaak is verdaagd, die de eerste nuttige datum na het verstrijken van deze termijn is.

3. Uiterlijk tijdens de in lid 2 bedoelde zitting informeren de partijen de rechter over de afloop van de bemiddeling. Indien ze niet tot een akkoord zijn gekomen, kunnen ze om een nieuwe termijn verzoeken of vragen dat de procedure wordt voortgezet.

4. De partijen kunnen om een bemiddeling verzoeken, hetzij in de akte van rechtsingang, hetzij tijdens de zitting, hetzij bij een eenvoudig schriftelijk verzoek dat wordt neergelegd bij of gericht is aan de griffie. In dat laatste geval wordt de rechtsdag bepaald binnen vijftien dagen na het verzoek.

De griffier roept de partijen bij gerechtsbrief op en in voorkomend geval hun raadsman bij gewone brief. Indien het over een gezamenlijk verzoek van de partijen gaat, worden zij, en in voorkomend geval hun raadsman, bij gewone brief opgeroepen.

5. Wanneer de partijen er gezamenlijk om verzoeken dat een bemiddeling wordt bevolen, worden de proceduretermijnen die hen werden verleend geschorst vanaf de dag dat zij dat verzoek doen.

In voorkomend geval kunnen de partijen of één van hen om nieuwe termijnen verzoeken voor de instaatstelling van de zaak tijdens de in lid 2 of in artikel 1735, lid 5, bedoelde zitting.

[Art. 1735.](#) 1. Binnen acht dagen na uitspraak van de beslissing bezorgt de griffie de bemiddelaar bij gerechtsbrief een voor eensluidend verklaard afschrift van het vonnis. Binnen acht dagen brengt de bemiddelaar de rechter en de partijen bij brief op de hoogte van de plaats, de dag en het uur waarop hij zijn opdracht zal aanvangen.

2. De bemiddeling kan betrekking hebben op het hele geschil of op een gedeelte ervan.

3. Gedurende de bemiddeling blijft de rechter geadieerd en kan hij op elk ogenblik elke door hem noodzakelijk geachte maatregel treffen. Op verzoek van de bemiddelaar of van een van de partijen kan hij ook vóór het verstrijken van de vastgestelde termijn een einde maken aan de bemiddeling.

4. Op elk ogenblik van de procedure kan de aangewezen bemiddelaar door een andere erkende bemiddelaar worden vervangen, bij overeenkomst tussen de partijen, die door hen ondertekend wordt en bij het dossier van de procedure wordt gevoegd.

5. De zaak kan vóór de vastgestelde dag weer voor de rechter worden gebracht bij eenvoudige, schriftelijke en ter griffie neergelegde of aan de griffie gerichte verklaring door de partijen of door een van hen. De rechtsdag wordt bepaald binnen vijftien dagen na het verzoek.

De griffier roept de partijen bij gerechtsbrief op en in voorkomend geval hun raadsman bij gewone brief. Indien het over een gezamenlijk verzoek van de partijen gaat, worden zij, en in voorkomend geval hun raadsman, bij gewone brief opgeroepen.

[Art. 1736.](#) De bemiddeling verloopt overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 1731 en 1732. Bij afloop van zijn opdracht meldt de bemiddelaar de rechter schriftelijk of de partijen al dan niet tot een akkoord zijn gekomen.

Zo de bemiddeling tot een, zelfs gedeeltelijk bemiddelingsakkoord leidt, kunnen de partijen of één van hen overeenkomstig artikel 1043 de rechter verzoeken dat akkoord te homologeren.

De rechter kan de homologatie van het akkoord alleen weigeren indien het strijdig is met de openbare orde of indien het akkoord dat bekomen werd na een bemiddeling in familiezaken strijdig is met het belang van de minderjarige kinderen.

Zo de bemiddeling niet tot een volledig bemiddelingsakkoord heeft geleid, wordt de procedure op de vastgestelde dag voortgezet, maar behoudt de rechter de mogelijkheid om, zo hij dat opportuun acht en alle partijen ermee instemmen, de opdracht van de bemiddelaar voor een door hem bepaalde termijn te verlengen.

[Art. 1737.](#) Er is geen voorziening mogelijk tegen de beslissing waarbij de bemiddeling wordt bevolen, verlengd of beëindigd.

Literatuurlijst

Persoonlijke ontwikkeling

Don Richard Riso en Russ Hudson, De Wijsheid van het Enneagram, Altamira, 2000

Don Richard Riso en Russ Hudson, Enneagram Basisboek, Altamira, 2000

Daniël Ofman, Hé, ik daar...?!, Kosmos Uitgevers, 2007

Daniël Ofman, Bezieling en Kwaliteit in Organisaties, Kosmos Uitgevers, 1992

Bemiddeling

A.F.M. Brenninkmeijer e.a., Handboek Mediation, Sdu Uitgevers, 2009

Kenneth Cloke, Mediating Dangerously, The Frontiers of Conflict Resolution, Jossey-Bass, 2001

Hugo Prein, Mediation in Praktijk, Beroepsvaardigheden en interventietechnieken, Boom Uitgevers, 2010

Diana Evers en Rudy Vandamme, De Kunst van het Middelen en Bemiddelen, Mediv, 2008

Diana Evers, Veranderingsgericht bemiddelen, Leuven 2007

Partnerschap en echtscheiding

Huub Buijssen, Nu begrijp ik je, Over verborgen verwachtingen en verlangens tussen mannen en vrouwen, Spectrum, 2010

Mira Kirshenbaum, Scheiden of Blijven, Een gids die je helpt bij het nemen van de juiste beslissing, De Arbeiderspers, 1998

Scheidingsbemiddeling

D.H.D. Mac Gillavry, Scheidingsbemiddeling, Over techniek, strategie en attitude, Bohn Stafleu Van Loghum, 2002

Peter Hoefnagels, Handboek scheidingsbemiddeling, Kluwer-Deventer, 2007

Annelies Geraets, Eén hart, twee huizen, Scheiden met het geluk van je kind als belangrijkste criterium in de onderhandeling, 2011

Conflicten

Friedrich Glasl, Conflict Crisis Catharsis, De transformatie van de dubbelganger, Christofoor, 2007

Contextuele therapie

Ivan Boszormenyi-Nagy en Barbara R. Krasner, Tussen geven en nemen, Over contextuele therapie, De Toorts, 5^e druk, 2008

Ivan Boszormenyi-Nagy, Grondbeginselen van de contextuele benadering, De Toorts, 3^e druk, 2009

May Michielsen, Wim van Mulligen en Leen Hermkens, Leren over leven in loyaliteit, Over contextuele hulpverlening, Acco, 10^e druk, 2010

Harvard Negotiation Project

Roger Fisher, William Ury en Bruce Patton, Excellent Onderhandelen, Een praktische gids voor het best mogelijke resultaat in elke onderhandeling, Uitgeverij Business Contact, 2007

William Ury, Onderhandelen met lastige mensen, Een strategie om in vijf stappen een doorbraak te forceren, Uitgeverij Business Contact, 17^e druk, 2010

William Ury, De kracht van Nee !, Positief Nee! zeggen om tot Ja! te komen, Uitgeverij Business Contact, 2007

Maatschappij

Johan Deklerck, Existentiële Kwetsbaarheid, Over jeugddelinquentie en de postmoderne samenleving, artikel in het kader van de Opleiding Bijzonder Jeugdrecht van de OVB, 2011-2012, KULeuven

Alicja Gescinska, De verovering van de vrijheid, Van luie mensen, de dingen die voorbij gaan, Lemniscaat, 2011